

lykkes at faae den gennemført, blev fristere hos mig. Jeg kan imidlertid ikke negte, at den Maade, hvorpaa Tanken er fremfat i Lovforslaget, frembragte en stor Skuffelse for mig, idet det der er kommet frem og ønskes udført, for mig ikke er Andet end Aftenfkolet. Aftenfkoletanken er ikke ny, den er allerede fra 1814, men at den ikke har villet trives, er Noget, Alle vilde indrømme. Grundene dertil kunne være forskjellige, men de Grunde, jeg har set anført, og navnlig den, at Maalet var sat for lavt, tror jeg ikke have nogen Betydning. Jeg tror ikke, at mange af de unge Mennesker, der have ladet sig afholde fra at gaa i Aftenfkolet, have gjort det, fordi de have sagt: Det er for lidt, vi kunne lære; vi kunne kun lære at regne og skrive, Loven har ikke sagt, at vi skulle lære nok. Det kan vel være, at man hist og her har ment, at det var for lidt, man kunde lære, men dette har da været mynitet paa den Person, som skulde undervise, hvorimod Lovens Bestemmelser vistnok ikke have afholdt Mange. Derimod er der andre Grunde til, at Aftenfkolet aldrig ret have kunnet trives, hvilke Grunde have meget større Betydning, og af disse kan anføres, hvad der igaar blev anført med Hensyn til Lærerne i Anledning af Fortsættelsesskolerne, nemlig at en Lærer, naar han har arbejdet en Dag i Børneffskolen, har haadt et saa trættende Arbejde og en saa anstrengende Gjerning, at han, naar han har røgtet den med Fik og Midfærhed, ikke egner sig til at arbejde længere. Jeg høver vel Tale om, at man skulde kunne arbejde i 8 a 9 Timer om Dagen i en saadan aandelig Gjerning; men jeg er overbevist om, at jeg vil kunne holde ud at grave i længere Tid, end jeg vil kunne holde ud at undervise, skjøndt jeg er nok saa meget vant til det Sidste som til det Første. I det Hele kan man holde meget længere ud ved et legemligt Arbejde end ved et aandeligt, og endda gjøre sit Arbejde godt. Fra den anden Side har det ogsaa været en betydelig Hindring for Aftenfkolets Fremgang, at ligesom Læreren er træt, saaledes er ogsaa Ungdommen træt om Aftenen; naar den har arbejdet hele Dagen, er den ikke saa modtagelig for Undervisning, som naar den kunde faae Dagsundervisning. I den senere Tid er der ogsaa kommet adskillige nye Hindringer til, som vilde faae stor Betydning for Fremtiden. Naar jeg nemlig vender min Tanke til Forholdene paa Landet, hvor jeg personlig er bedst kjendt, finder jeg, at det nyere Landbrug har indført adskillige Maskiner, som benyttes om Aftenen, især Haffelmaskiner. Det er blevet mere og mere almindeligt at anvende een eller et Par Timer om Aftenen til at skære Haffelse. En saadan Afbrydelse, som skulde anvendes til at lære Noget, midt i den Tid, der bruges til saadanne Maskiner, vilde vist ikke blive godt optagen, og at en saadan Anvendelse af Tiden er almindelig, er en Kjendsgjerning, ligesom jeg tror,

at der ikke kan være Tvivl om, at den fremdeles vil være det. Jeg antager, at de Hindringer, jeg nu har tilladt mig at nævne, have været de væsentligste, som Aftenfkolet havde stødt paa, og jeg tror, at de vilde være tilstede i en ikke ringe Grad og paa en ikke mindre uheldig Indflydelse i Fremtiden end nu. Naar jeg altsaa er en Ven af Fortsættelsesskolen, kan jeg langt fra være det af Aftenfkolet, men skulle vi have Fortsættelsesskoler, maa det være Dagsfkolet. De vilde vel koste lidt mere, thi der skal lidt flere Lærerkræfter til; men jeg tror da ogsaa, at vi faae Noget for Pengene, hvad vi ikke faae paa den Maade, her er foreslaaet. Det skulde derfor glæde mig, om de, der synes, at Fortsættelsesskoler ikke bør vrages, vilde skænke mine Udtalelser i denne Henseende en lille Tanke. Man har henvist til Højskolerne, og jeg skulde være meget villig til at gaa til dem, det vil være meget heldigt, om den fattige, tjenende Ungdom kunde komme der. Derfor den Opgave lod sig løse, at man paa nogenstaheltst Maae kunde skaffe de Midler, der ere nødvendige, for at den fattige tjenende Ungdom kunde forsaavidt den havde Lyft dertil, komme paa Højskolerne, skulde jeg gjerne lade Fortsættelsesskolen ligge, men jeg anser denne Opgave for ligefrem uløselig; det kræver saa store Pengemidler, at der ikke kan være Tale om at tilveiebringe dem. Jeg har en Gang hørt et Amtsradsmedlem udtale, at Amtsrådene ikke havde Ansøgere nok til de Penge, de havde at uddelke til fattige unge Mennesker, for at de kunde komme paa Højskolerne; de maatte indrukke Bekjendtgjørelser derom i Bladene mere end een Gang, før Nogen ansøgte om disse Penge. Han sagde det i den Tanke, at det skulde være et Bevis for, at der hos denne Del af Ungdommen ikke er Trang til at lære Noget; men jeg sagde den Gang, hvad jeg vil sige nu: Naar man giver en fattig Tjenestekarl 10—15 Rd., ja lad os endog gaa op til 25 Rd., hvad der er det Høieste, man har kunnet give, skal han dog give 50 Rd. til for at være $\frac{1}{2}$ Aar paa Højskolen. Dem har han imidlertid ikke, og derfor kan han ikke modtage de 25 Rd., men giv ham 60 Rd., og man kan da være vis paa, at der vil komme Ansøgere i Tusindvis. Den Understøttelse, der hidtil er givet unge Mennesker, for at de kunne komme paa Højskolen, kan altsaa ikke modtages af Andre end dem, der paa det Nærmeste kunne betale selv; men giv 50 Rd. til Kost, 10 Rd. til Undervisning og 10 Rd. til Bøger, saa vil der nok komme Ansøgere. Kan man imidlertid ikke for den fattige, tjenende Ungdom opnaa, hvad jeg vilde anse for det Bedste, tror jeg, man bør tage det Næstbedste og indrette Fortsættelsesskolen paa en saadan Maaade, at den kan komme til at gjøre nogen Nytte. Jeg skal imidlertid ikke gaa ind paa, hvorledes jeg har tænkt mig dette; men jeg har kun villet udtale min Hovedtanke i den Henseende. — Blandt de Punkter i Lovforslaget, hvorpaa jeg